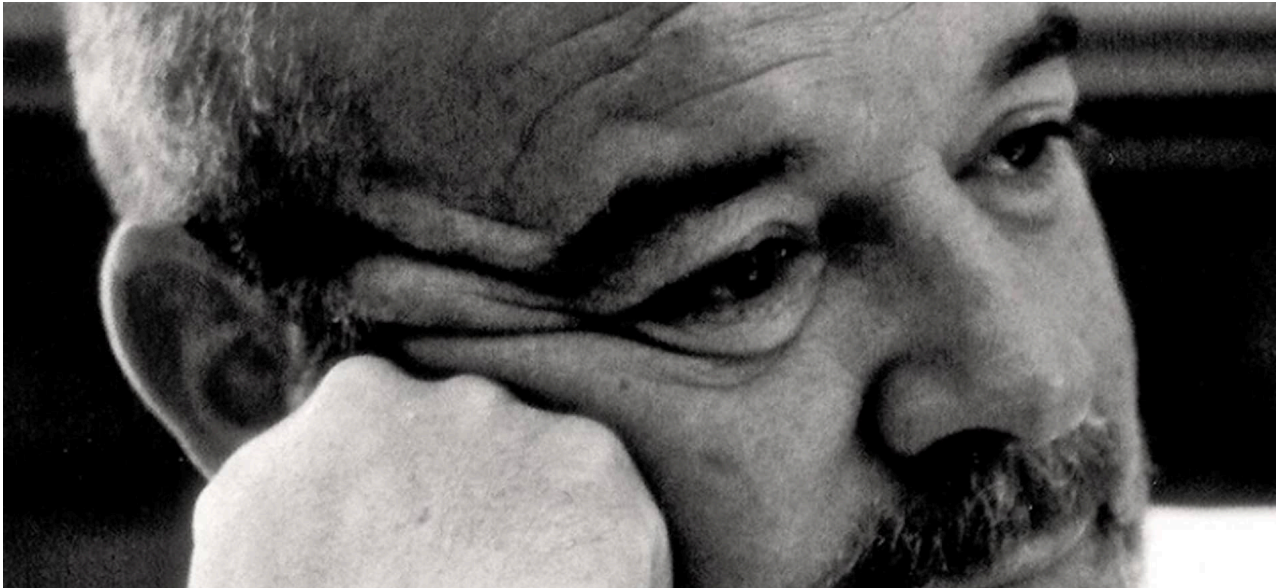

Contra Jaime Gil de Biedma o la crònica d'una mort anunciada

 www.quaderndelesidees.press/contra-jaime-gil-de-biedma-o-la-cronica-duna-mort-anunciada/

20 d'octubre del 2025

Temps de lectura: 11 minuts

Toni Priante

Un poeta que escriu un poema en la seva contra i el titula amb el seu nom i cognom. No em ve al cap una expressió més clara, però alhora artística, del temperament autodestructiu d'un creador:

De qué sirve, quisiera yo saber, cambiar de piso,
dejar atrás un sótano más negro
que mi reputación —y ya es decir—,
poner visillos blancos
y tomar criada,
renunciar a la vida de bohemio,
si vienes luego tú, pelmazo...

Queda clar que l'autor d'aquest poema està fugint. Fuig, sobretot, de si mateix o, millor dit, del seu *Doppelgänger*, que queda perfectament definit en aquest poema. És a dir, el seu doble fantasmagòric, segons aquest vocable alemany. La paraula prové de *doppel*, que significa 'doble', i *gänger*, traduïda com a 'caminant'. Aquesta figura té força importància en la literatura romàntica de la qual Jaime Gil de Biedma se sentia deutor, considerant-la com la primera (amb antigues excepcions com Càtul) «poesia de l'experiència», de la qual ell va ser considerat exponent. Però d'aquests detalls en parlarem més endavant... M'interessa ara la figura del *Doppelgänger*. Aquesta mena de

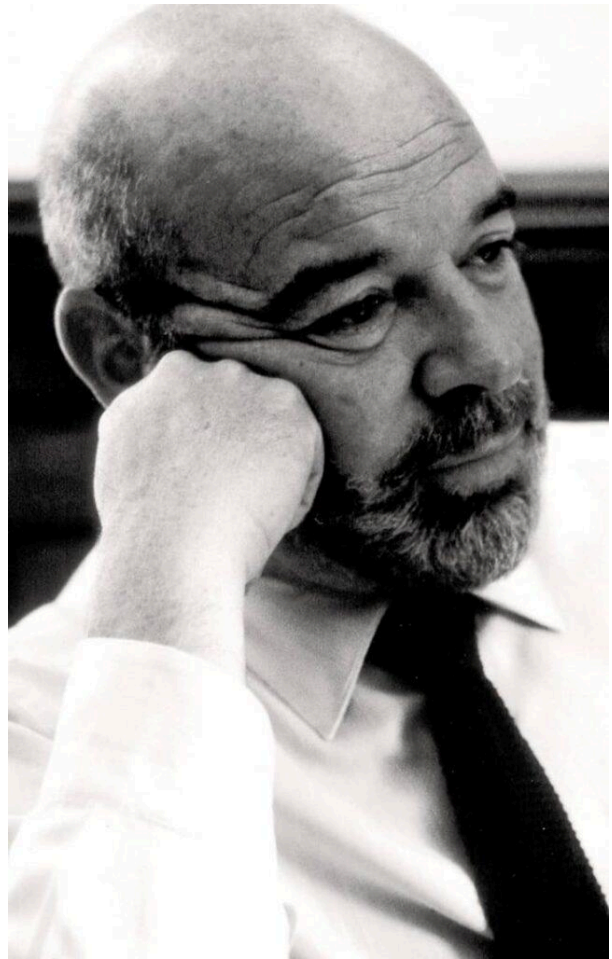
doble que camina al nostre costat té una connotació negativa, generalment, en referència al nostre «bessó malvat». I així és com l'autor veu aquest «jo» desdoblant del qual no es pot deslliurar perquè el persegueix i li fa la guitza:

...si vienes luego tú, pelmazo,
embarazoso huésped, memo vestido con
mis trajes,
zángano de colmena, inútil, cacaseno,
con tus manos lavadas,
a comer en mi plato y a ensuciar la casa?

A continuació, en el segon paràgraf, ens parla d'un viatge als inferns amb el seu doble i de com, en tornar a casa, el mirall reflecteix la seva decadència moral i física. Biedma sembla fer un homenatge a *El retrat de Dorian Grey* d'Oscar Wilde, de qui era profund admirador.

Te acompañan las barras de los bares
últimos de la noche, los chulos, las floristas,
las calles muertas de la madrugada
y los ascensores de luz amarilla
cuando llegas, borracho,
y te paras a verte en el espejo
la cara destruida,
con ojos todavía violentos
que no quieres cerrar. Y si te increpo,
te ríes, me recuerdas el pasado
y dices que envejezco.

En el seu diari, a *Retrato de un artista en 1956*, explica com l'aversion de la literatura del segle XIX al realisme es trasllada en la ràbia de veure la pròpia imatge «real» en un mirall, alhora que fa seva una de les idees més recurrents de Wilde: «En cuanto a mi, jamás me he arrepentido de otra cosa que de mis omisiones: lo que no he hecho, lo que no hago, lo que estoy a cada momento dejando de hacer» (*Diarios 1956-1985*, pàg. 139). I també insisteix en la seva pròpia ganduleria, a la qual es refereix en el primer paràgraf, quan afegeix: «Me remuerde la incapacidad de dedicarme, de entregarme igual y continuamente a nada, ni siquiera a la poesía, que es lo único que de verdad me importa» (*Diarios 1956-1985*, pàg. 139).

Jaime Gil de Biedma (1983) – Fotografia de Elisa Cabot

La indolència i una determinada desídia formen part, al meu parer, de l'esperit més profund d'aquest autor i es veuran accentuats amb el pas dels anys, deixant-ne constància explícita al poema «De vita beata», on escriu:

En un viejo país ineficiente,
algo así como España entre dos guerras
civiles, en un pueblo junto al mar,
poseer una casa y poca hacienda
y memoria ninguna. No leer,
no sufrir, no escribir, no pagar cuentas,
y vivir como un noble arruinado
entre las ruinas de mi inteligencia.

Però tornem on érem. En els tres últim paràgrafs de «Contra Jaime Gil de Biedma» el to de l'artista contra ell mateix s'endureix fins a una crueltat despietada. La primera vegada que vaig llegir el poema em va cridar molt l'atenció la manera com ridiculitza els suposats intents d'ell mateix per continuar seduïnt amb el seu somriure passats els 30 anys, com si aquesta edat fos, per l'autor, la barrera on, en superar-la, s'acabés la joventut. Suposo que el fet que aleshores jo en tingués només vint-i-pocs va influir en el profund impacte que em va produir.

Podría recordarte que ya no tienes gracia.
Que tu estilo casual y que tu desenfado
resultan truculentos
cuando se tienen más de treinta años,
y que tu encantadora
sonrisa de muchacho soñoliento
—seguro de gustar— es un resto penoso,
un intento patético.
Mientras que tú me miras con tus ojos
de verdadero huérfano, y me lloras
y me prometes ya no hacerlo.

Aquesta duresa del poeta contra el pas del temps, reflectit en la seva pròpia persona, entronca directament amb les idees de lord Henry Wotton a *El retrat de Dorian Grey* quan bombardeja el jove adonis, que posa per al quadre que l'ha d'immortalitzar, amb la idea de la bellesa i la joventut com a valors supremes. Malgrat això, Biedma no pot deixar d'estimar aquest *Doppelgänger* que el persegueix allà on va per humiliar-lo i que li fa la vida impossible. És a dir, que el poeta, a la fi, té una mena d'autoindulgència cap a aquest altre «jo» de qui no pot escapar. Com qui perdona un vell amic que l'enutja i desespera, però de qui no sap prescindir...

Si no fueses tan puta!
Y si yo supiese, hace ya tiempo,
que tú eres fuerte cuando yo soy débil
y que eres débil cuando me enfurezco...

De tus regresos guardo una impresión confusa
de pánico, de pena y descontento,
y la desesperanza
y la impaciencia y el resentimiento
de volver a sufrir, otra vez más,
la humillación imperdonable
de la excesiva intimidad.

A duras penas te llevaré a la cama,
como quien va al infierno
para dormir contigo.
Muriendo a cada paso de impotencia,
tropezando con muebles
a tientas, cruzaremos el piso
torpemente abrazados, vacilando
de alcohol y de sollozos reprimidos.
Oh innoble servidumbre de amar seres humanos,
y la más innoble
que es amarse a sí mismo!

Retrat de Jaime Gil de Biedma per Nuria nml

Però qui era aquest poeta capaç de dibuixar, amb tant de realisme i precisió en el traç, un perfil de si mateix tan llòbrec i demolidor? Jaime Gil de Biedma y Alba (Barcelona, 13 de novembre de 1929 – 8 de gener de 1990), poeta català en llengua castellana, és considerat un dels autors més rellevants de la generació del 50. Coetani i amic de Gabriel Ferrater, Carlos Barral, Juan Marsé, José Agustín Goytisolo..., va néixer en el si d'una família castellana de l'alta burgesia amb orígens aristocràtics. A la casa de Nava de la Asunción (Segòvia), el poeta hi va passar la Guerra Civil i hi va retornar sovint d'adult, amb amics, a la recerca de la seva Arcàdia perduda. Va estudiar la carrera de dret amb intencions de ser diplomàtic però no hi va ser admès, com tampoc va poder exercir de professor universitari, cosa que també li hagués agradat. Sembla que el fet de ser homosexual va determinar que es trobés amb aquests murs professionals. Degut a això, va decidir acceptar treballar per la Companyia General de Tabac de Filipines, a proposta del seu pare, que també hi treballava, exercint-hi càrrecs directius fins que va morir.

Tot i que Biedma deia que les etiquetes com «Escuela de Barcelona» o «generació del 50» eren més que res un invent editorial, la seva poesia i la d'alguns companys va suposar un trencament amb el simbolisme francès en què s'inspiraven els autors de

l'anterior generació del 27. Com deia abans, a Biedma l'interessaven els romàntics anglesos, i també Wilde, i la lectura de poetes com Stephen Spender o W. H. Auden. Els seus estudis literaris a Oxford li permetrien llegir aquests autors en la seva llengua. El poeta volia que la seva poesia expliqués coses «reals», més enllà de figures retòriques i focs d'artifici. És el que es coneixeria com a «poesia de l'experiència», de la qual ell serà considerat un dels màxims exponents. Aquesta nova expressió poètica busca l'intimisme basat en la introspecció i l'experiència personal, però fonamentat en una temàtica realista i viscuda, i expressada en un llenguatge clar, senzill i col·loquial. En aquest sentit, Biedma era un gran defensor de la conversa, de la qual ell n'era un hàbil esgrimidor, com el seu admirat Wilde.

Un altre tret diferencial de la idiosincràsia del personatge i de la seva poesia és la preocupació per la situació social i política del país. L'any 1965 va sol·licitar l'ingrés al PSUC, però el fet de ser homosexual seria, una vegada més, un mur infranquejable en aquell moment. La denegació de l'accés va provocar rebombori en els cercles intel·lectuals marxistes del moment, però Biedma no tallaria mai els seus lligams amb els moviments comunistes i socials.

Amb l'arribada de la Transició, però, el poeta se sentia desencantat del primers anys de democràcia i de les derives polítiques de l'esquerra, i va caure en un pessimisme nihilista que el portaria a aïllar-se a Ultramar, ja malalt de VIH, amb la seva última parella, l'actor Josep Madern. L'abús d'alcohol, fidel company durant tota la seva vida, aniria en augment. Malgrat tenir parelles estables, va tenir moltes relacions tant amb homes joves de la part baixa de la Rambla, a la seva ciutat natal, com d'altres ambients similars a Manila, on va passar llargues temporades per la seva feina. Aquestes relacions espontànies, amb homes més joves que ell i de classe molt inferior a la seva, accentuarien encara més el seu malestar intern per sentir que s'aprofitava de la seva posició.

ET IN ARCADIA EGO

I es aquí on hem topat, al meu entendre, amb la clau de volta que dona riquesa a l'obra d'aquest artista, malgrat que suposi també la font dels seus patiments personals: la contradicció de classe. Sí, Biedma és molt conscient dels seus orígens i dels seus privilegis i posició social. A un dels seus poemes més coneguts, «Infancia y confesiones», escriu:

Mi infancia eran recuerdos de una casa
con escuela y despensa y llave en el ropero,
de cuando las familias
acomodadas,
como su nombre indica,
veraneaban infinitamente
en Villa Estefanía o en La Torre
del Mirador
y más allá continuaba el mundo

con senderos de grava y cenadores
rústicos, decorado de hortensias pomposas,
todo ligeramente egoísta y caduco.

Yo nací (perdonadme)
en la edad de la pérgola y el tenis.

Sí, Biedma demana perdó pels seus orígens. El motiu ja l'he explicat abans: les seves simpaties filomarxistes i la seva consciència social. Malgrat això és, per mi, en l'evocació d'aquest temps passat d'un esplendor que comença a anunciar la seva decadència on el poeta excel·leix més; així em captivava fa més de trenta anys i m'enlluerna encara ara. Per això he titulat aquesta segona part d'aquest escrit «Et in Arcadia ego», com el primer capítol de la millor sèrie de la història, abans que existissin les narcòtiques «plataformes»: *Brideshead revisited*, basada en el llibre homònim del malcarat però exquisit Evelyn Waugh (curiosament catòlic en un país anglicà, com Wilde, i també homosexual). En aquesta història, en Charles Ryder, tinent a la Segona Guerra Mundial, retroba per casualitat, buscant allotjament per al seu exèrcit, la mansió on va ser feliç vint anys enrere: Brideshead. Són dues hores d'exaltació nostàlgica de la decadent Arcàdia perduda, però feta amb tal profunditat i sensibilitat, acompanyada de l'emocionant música de Geoffrey Burgon, i una posada en escena tan acurada, que eleva la sèrie a la categoria d'obra d'art.

Igual que en Charles Ryder, Biedma retornarà sovint a la casa familiar de Nava de la Asunción, on va passar tres anys de la seva infància, aliè a les bombes de la Guerra Civil. En aquest sentit, la seva família, estranyament per l'època i més tenint en compte la seva posició social, no només el va preservar del soroll i l'horror de les bombes, sinó que, a més, el va fer estudiar en una escola laica i força moderna, per la qual cosa ell sempre va manifestar a posteriori el seu agraïment. Però també és ben cert que tot això està en l'origen de les contradiccions que el torturen. A «Ribera de los Alisos», dedicat a aquesta casona familiar, parla de la seva «conciencia engañada»:

Demasiado me acuerdo de los meses de octubre,
de las vueltas a casa ya de noche, cantando,
con el viento de otoño cortándonos los labios,
y de la excitación en el salón de arriba
junto al fuego encendido, cuando eran familiares
el ritmo de la casa y el de las estaciones,
la dulzura de un orden artificioso y rústico,
como los personajes
en el papel de la pared.
Sueño de los mayores, todo aquello.
Sueño de su nostalgia de otra vida más noble,
de otra edad exaltándoles
hacia una eternidad de grandes fincas,
más allá de su miedo a morir ellos solos.
Así fui, desde niño, acostumbrado

al ejercicio de la irrealidad,
y todavía, en la melancolía
que de entonces me queda,
hay rencor de conciencia engañada,
resentimiento demasiado vivo
que ni el silencio y la soledad lo calman,
...

I just en el paràgraf anterior parla de «confundir belleza y significación», posant així en veu alta el seu malestar per donar importància a una bellesa que res té a veure amb el que haurien de ser les preocupacions polítiques i socials. És a dir, el que realment hauria d'importar a un veritable marxista:

Por lo menos la vida en el colegio
era un indicio de lo que es la vida.
Y sin embargo, son estas imágenes
—una noche a caballo, el nacimiento
terriblemente impuro de la luna,
o la visión del río apareciéndose
hace ya muchos años, en un mes de septiembre,
la exaltación y el miedo de estar solo
cuando va a atardecer—,
antes que otras ningunas,
las que vuelven y tienen un sentido
que no sé bien cuál es.
La intensidad
de un fogonazo, puede que solamente,
y también **una antigua inclinación humana
por confundir belleza y significación.**
**Imágenes hermosas de una historia
que no es toda la historia.**

I és que Jaime Gil de Biedma i Alba no pot escapar de qui és: un *senyoritu* refinat i cultivadíssim, educat en un entorn paradisiàc i allunyat del «mundanal ruido» que diria Fray Luís de León. I per això crec que, malgrat que això li provoqués friccions internes i dolor, és en aquesta mena de somieig nostàlgic, però alhora realista i autocrític, on trobem alguns dels passatges més bells de la poesia espanyola de l'últim segle. Com quan a «Infancia y confesiones», a més del principi que he transcrit abans, acaba dient:

Se contaban historias penosas,
inexplicables sucedidos
donde no se sabía, caras tristes,
sótanos fríos como templos.
Algo sordo

perduraba a lo lejos
y era posible, lo decían en casa,
quedarse ciego de un escalofrío.

De mi pequeño reino afortunado
me quedó esta costumbre de calor
y una imposible propensión al mito.

Però més enllà de la nostàlgia de grans finques amb hortènsies pomposes i camins de grava, l'artista també fa, en alguns dels seus poemes, una exaltació dels intensos moments viscuts en amistat i que hom voldria que no acabessin mai i que són, a més d'una gran bellesa, fàcilment identificables per qualsevol lector que hagi compartit vivències estimulants durant uns dies, escapant de la rutina del dia a dia. Així succeeix a «Conversaciones poéticas», el poema que explica la trobada intergeneracional d'escriptors i poetes el maig de 1959 a l'icònic i exclusiu hotel Formentor, a la serra de tramuntana de Mallorca. En un dels últims paràgrafs, escriu com en un clima d'eufòria etílica generalitzada en Carlos Barral es tira a l'aigua per besar una estàtua:

No sé si la bebida
sola nos exaltó, puede que el aire,
la suavidad de la naturaleza
que hacía más lejanas nuestras voces,
menos reales, cuando rompimos a cantar.
Fue entonces ese instante de la noche
que se confunde casi con la vida.
Alguien bajó a besar los labios de la estatua
blanca, dentro en el mar, mientras que vacilábamos
contra la madrugada. **Y yo pedí,
grité que por favor que no volviéramos
nunca, nunca jamás a casa.**

I acaba el poema amb aquests versos, acceptant amb amargor, d'aquesta manera tan feridora i lluïda, la resignació amb què tots hem acceptat la tornada a la normalitat després d'uns dies d'eufòria en amistat compartida:

Por supuesto, volvimos.
Es invierno otra vez, y mis ideas
sobre cualquier posible paraíso
me parece que están bastante claras
mientras escribo este poema
pero
¿para qué no admitir que fui feliz,
que a menudo me acuerdo?

En estas otras noches de noviembre,
negras de agua, cuando se oyen bocinas
de barco, entre dos sueños, uno piensa
en lo que queda de esos días:
algo de luz y un poco de calor
intermitente,
como una brasa de antracita.

I és per tot això que fa dècades que estic agraït a aquest artista, perquè la seva poesia de l'experiència d'una vida portada a l'excés ha servit per ajudar-me a entendre aquesta impossible propensió al mite tan meva i a confondre bellesa i significació, i a descobrir que, malgrat que la vida va *en serio*, hom no ho entén fins més tard. I que jo, com tots el joves d'aquest món, volia endur-me la vida per davant... I que malgrat que la màgia dels moments únics compartits en amistat s'acaben, sempre em quedarà la llum i la calidesa del record, com una brasa encesa.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

[Toni Priante](#)

Diletant vocacional, la seva inquietud curiosa l'ha convertit amb el pas dels anys en un autèntic aprenent de gairebé tot però mestre de res. Llicenciat en Dret per inèrcia i en Periodisme per passió, entremig va cursar quatre anys d'art dramàtic. La cultura, l'entreteniment, la comunicació, la literatura i les [...]

[Llegir més](#)